

ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE

Udržitelnost zadlužení veřejného sektoru: možnosti řešení

Jan Matoušek

20.9.2012

Situace ČR

- Úroveň veřejného zadlužení ČR není v evropském kontextu nikterak špatná (prognóza ČBA počítá s úrovní 43,7 % HDP na konci r. 2012 a 45,0 % HDP na konci r. 2013).
- Nicméně to není důvodem k jásotu:
  - dynamika nárůstu veřejného dluhu negativní (28,7 % HDP na konci r. 2008, 41,2 % na konci roku 2011);
  - dlouhodobým problémem je strukturální saldo veřejných rozpočtů (příčina: dlouhodobé odkládání nutných strukturálních reforem);
  - demografické výhledy objektivně přinesou další zátěž;
  - fiskální politika není anticyklická (i v časech dobrých deficitů veřejných financí);
  - ČR je relativně malá (a otevřená) ekonomika – nemůže si dovolit takovou úroveň zadlužení jako jiné země – finanční trhy méně tolerantní.
- Hlavní část veřejného dluhu představuje dluh ústřední vlády (cca 1500 mld. Kč) - především kumulací deficitů státních rozpočtů.

- Zadluženost obcí (82,4 mld. Kč) a krajů (22,3 mld. Kč) – zatím – nepředstavuje makroekonomický problém (podíl na celkovém veřejném dluhu klesající, aktuálně kolem 6,6 %).
- Ke konci r. 2011 mělo dle údajů MF ČR 49,5 % obcí nějaký dluhový závazek.
- 4 velká města představují cca 46,6 % celkového zadlužení obcí.

Zadluženost obcí a krajů v ČR

Místní rozpočty - výhled

- Nicméně:
  - Konec programovacího období (v I. 2012-2013 je možnost pouze dočerpávat dotace na již schválené projekty);
  - Menší objem EU prostředků v dalším období;
  - Náklady na provoz a povinné investice v dalším období do již realizovaných rozsáhlých investic municipalit placených z EU fondů;
  - Omezenější vlastní zdroje (ekonomický útlum), poměrně omezené rezervy (dofinancování investic);
  - Navyšování odpovědnosti municipalit (přenesená působnost).
- Čili může být objektivně větší potřeba úvěrového financování (překlenovacího i investičního). **Jestliže však budou municipality ponechávat prostředky na účtech v ČNB („státní pokladna“), budou pro ně úvěry hůře dostupné a/nebo dražší.**

Veřejné finance – zájem bankovního sektoru

- Fiskální politika představuje aktuálně nejslabší místo ekonomické politiky řady zemí. Špatné hospodaření v oblasti veřejných financí fatální důsledky pro stabilitu zemí, hospodářský růst i zdraví finančního sektoru.
- Bankovní sektor má jasný zájem na stabilitě státu jako dlužníka a na dlouhodobě udržitelné a zodpovědné politice vlády v oblasti veřejných financí.
- V případě ČR představují banky klíčového investora do státních dluhopisů – zájem ČBA o tuto oblast je tak naprosto legitimní.
- ČBA se tématu veřejných financí věnuje dlouhodobě. **Naposledy návrh expertů Vědeckého grémia ČBA na možný Fiskální rámec ČR.**
- Fiskální rámec souhrnem opatření, pravidel a institucí pro zajištění kredibilního a dlouhodobě udržitelného hospodaření veřejných rozpočtů a pro zabránění nadměrnému zadlužení/zadlužování státu.
- Ambicí bylo respektovat všechny potřebné charakteristiky pro návrh:
  - Ekonomickou logiku/racionalitu.
  - Politickou průchodnost.
  - Transparentnost a kontrolovatelnost.

Návrh ČBA

- Ambicí bylo předložit nejen komplexní návrh na Fiskální pravidlo, ale celý Fiskální rámec, který směřuje k ekonomicky přiměřenému fiskálnímu cíli.
- Cíle mají být maximálně srozumitelné veřejnosti (jednoduchost), aby byl zajištěn tlak veřejnosti na jejich dodržování.
- Jasný a pevně stanovený ústavní cíl (neporušitelný) – ústavní dluhová brzda.
- Operativní cíle pro zajištění udržitelného hospodaření i v případě určité vzdálenosti od ústavního cíle – cíl pro cyklicky očištěné deficity veřejných financí.
- Postupný nástup sankcí (poměrně sofistikované) za přibližování se dluhovému stropu.
- Ingerence Fiskální rady omezená a jasně definovaná – zajištění transparency a komunikace vůči veřejnosti, větší role při přibližování se dluhovému stropu.

Širší kontext

- Mezinárodní zkušenosti a návrh
  - Dluhový limit je jedním z nejčastěji užívaných pravidel.
  - Konstrukce sankcí jsou v některých rysech podobné.
- Fiskální pravidla EU
  - Návrh respektuje limity určené Maastrichtskou smlouvou.
  - Návrh respektuje pravidla určená Paktem stability a růstu.
  - Návrh plní požadavky Fiskálního paktu.
- Návrh nicméně není jedinou možnou alternativou – pouze vstup do diskuse (ačkoliv oddiskutován poměrně důkladně)
- Řešení projednávané politickou reprezentací:
  - Propracovaný návrh
  - Nicméně: problém dostatečné motivační síly sankcí; role a postavení Fiskální rady velmi odlišné; disproporce mezi omezeními ústřední vlády a místních rozpočtů.

Vládní návrh: oblast místních rozpočtů

- Lze chápat snahu vlády udržet zadlužování krajských a místních rozpočtů pod kontrolou (viz španělské regiony).
- Přesto vzhledem k podílu na celkovém veřejném zadlužení se zdají být některá omezení pro místní rozpočty přísná (i vzhledem k relativně měkčímu omezení na centrální úrovni):
  - **Za osm po sobě jdoucích let musí být hospodaření celkově vyrovnané** (s navrženými sankcemi za nedodržení).
  - Omezení účelu dlouhodobých úvěrů.
  - Úroveň zadlužení 45-48 % HDP – výdaje na následující rok maximálně na úrovni roku předchozího.
  - 48 % - 50 % - pouze vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet.

Děkuji za pozornost...

**Návrh je ke stažení k dispozici na webových stránkách ČBA
(www.czech-ba.cz)**